

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Ondřej Palan
Téma práce:	Smluvní pokuta jako nástroj utvrzení dluhu v obchodních vztazích
Rozsah práce:	82 číslovaných stran celkem
Datum odevzdání práce:	20.5.2015
Autor posudku:	Prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autor si zvolil tradiční téma z oblasti závazkového práva. Na aktuálnosti zvoleného tématu však přidává občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014. S ohledem na tuto legislativní změnu lze volbu tématu hodnotit jako aktuální.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zvolená téma vyžaduje znalosti z oblasti zajištění a utvrzení dluhů a dále z obecné části závazkového práva. Vedle vlastních znalostí z oblasti utvrzení dluhu jsou nezbytnými předpoklady pro zpracování zvoleného tématu rovněž znalosti problematiky platnosti a zdánlivosti právních jednání. Potřebné jsou rovněž znalosti historického vývoje institutu smluvní pokuty na území dnešní České republiky.

Autor používá zejména metody popisné a analytické, kdy po úvodní deskripci historické právní úpravy popisuje aktuální účinnou právní úpravu a provádí analýzu změn, které nová právní úprava s sebou přinesla a tyto změny následně hodnotí.

3. Formální a systematické členění práce

Práce obsahuje 82 číslovaných stran. Je členěna do čtyř kapitol, dále do „Úvodu“ a „Závěru“. Autor sám v Úvodu uvádí, že diplomová práce nemá v úmyslu postihnout celou materii smluvní pokuty a proto se zaměřuje jen na vybrané otázky se smluvní pokutou spojené.

Autor postupuje logicky a systematicky, kdy nejprve představuje historický vývoj institutu smluvní pokuty na území dnešní České republiky a obecně charakterizuje smluvní pokutu. Těžiště práce spočívá v kapitolách zabývajících se náležitostmi a platností ujednání o smluvní pokutě, práva (nároku) na zaplacení smluvní pokuty a moderačním oprávněním soudu. Práce obsahuje bohatý poznámkový aparát (250 poznámek pod čarou) a autor pracoval s dostatečným množstvím česky psané odborné literatury a též s judikaturou českých soudů v dostatečném množství. Autor uvádí, že rezignoval na srovnání české právní úpravy smluvní pokuty s právní úpravou jiných států. Domnívám se nicméně, že by bylo vhodné alespoň částečně v práci zmínit názory zahraniční právní vědy nebo judikatury na povahu smluvní pokuty nebo na podmínky snížení nepřiměřené vysoké smluvní pokuty. Autor mohl v této souvislosti alespoň poukázat na některé mezinárodní kodifikační práce smluvního práva, které problematiku smluvní pokuty a jejího snížení upravují (např. čl. III. – 3:712 DCFR).

4. Vyjádření k práci

V práci se až na výjimky nevyskytují překlepy nebo gramatické chyby (str. 4 „stupulatio“, str. 56, str. 80 „is consists“). Pozitivně hodnotím práci autora s judikaturou, kdy popisovaný problém nejprve uvede teoreticky a následně na názorech judikatury a odborné literatury prezentuje sporné aspekty vybraného problému a následně k uvedené problematice zaujímá svůj vlastní názor. Lze uvést např. autorovu argumentaci, kdy dává přednost moderaci smluvní pokuty před zneplatněním celého ujednání o smluvní pokutě nebo autorovy návrhy na úpravu textace § 2051 občanského zákoníku.

Autor se však v některých částech práce dopouští drobných stylistických chyb. Lze uvést obrát na str. 3 – „ustálené západoevropské kodifikace“, kdy autor měl nepochybně na mysli např. občanské zákoníky Francie (Code Civil), Německa (BGB) nebo Rakouska (ABGB), kdy je však vhodnější uvést přímo zemi a název jejího občanského zákoníku. Autor rovněž používá zkratku „Nejvyšší soud ČR“ současně pro Nejvyšší soud České republiky a i pro Nejvyšší soud Československé republiky existující v letech 1918 – 1948 (str. 76). Na str. 33 autor opomněl u rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2012 uvést spisovou značku rozhodnutí.

Autor často v celé práci neuvádí za číslem paragrafu zkratku příslušného zákona, aniž by však současně na počátku práce např. definoval, že pokud není uvedeno výslovně jinak, jedná se o citaci občanského zákoníku (např. str. 8, 11, 25, 26, 41, 46, 47, 48, 50, 52, 55, 56, 57, 63) ale např. na str. 10, 48, 54 a 61 autor zkratky právních předpisů uvádí. Jde o drobné stylistické nepřesnosti, které zbytečně kazí jinak celkově dobrý dojem z kvalitní práce.

Autor (oproti ustálené judikatuře Nejvyššího soudu) zastává názor, že v případě postoupení pohledávky nepřechází spolu s postupovanou pohledávkou nárok na zaplacení smluvní pokuty, pokud právo na zaplacení smluvní pokuty vzniklo před postoupením smlouvy. Jak by autor řešil otázku důkazního břemene, kdy postoupitel předá veškeré s postupovanou pohledávkou související listiny postupníkovi a následně by soud v soudním řízení zahájeném postoupitelem o zaplacení smluvní pokuty požadoval předložení originálu listiny, ve které byla smluvní pokuta sjednána, aby soud mohl posoudit veškeré okolnosti případu pro posouzení přiměřenosti výše sjednané smluvní pokuty.

Pozitivně lze rovněž hodnotit tu skutečnost, že autor vyjadřuje v práci svůj názor na v odborné literatuře nebo judikatuře sporné otázky. Autor však mohl v práci na některých místech svůj názor více odůvodnit nebo podrobněji rozvést, proč oponentní názor odmítá ve prospěch jiného odborného názoru (např. 36 – rozlišení smluvní pokuty a úroku z prodlení, str. 40 – důvody nepoužitelnost rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 311/2001).

Diplomant na str. 55 uvádí, že soudy mají ze zákona oprávnění za určitých podmínek doplnit jednání stran, aby ho ochránily před neplatností. Dle konstantní obchodněprávní judikatury však soudy nejsou oprávněny doplňovat projevy vůle (např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Odo 860/2005, ze dne 24. 8. 2006; rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 1841/2013 ze dne 17. 12. 2013). Autor by se mohl u ústní obhajoby k tomuto svému názoru, který jde proti názoru konstantní judikatury Nejvyššího soudu ČR, vyjádřit.

Autor na str. 62 uvádí, že soud by měl vyjádření o tom, že smluvní pokutu snižuje na určitou výši, pojmout přímo do výroku rozhodnutí a následně tento výrok odůvodnit. Z čeho autor dovozuje, že přímo ve výroku rozsudku (tj. v závazné a exekučně vykonatelné části rozsudku), by se měl soud vyjádřit k tomu, že smluvní pokutu snižuje? Není dle autora dostatečný výrok soudu, ve kterém stanoví dlužníkovi část smluvní pokuty zaplatit a co do částky nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty žalobu zamítne, přičemž k důvodům pro zamítnutí a přiznání části smluvní pokuty se vyjádří až v odůvodnění rozsudku? I autorem citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1646/2007 nevyjadřuje názor, že by soud měl vyjádření o tom, že smluvní pokutu snižuje na určitou výši, pojmout přímo do výroku rozhodnutí.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Jak autor hodnotí ustálenou judikaturu vzniklou za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dle které se v případě nesjednání splatnosti nároku na zaplacení smluvní pokuty tento nárok promlčuje, aniž by se smluvní pokuta stala splatnou (zejména rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 4472/2010 ze dne 29. 10. 2013)? Nepovažuje toto řešení autor za rozporné s ustanovením § 619 odst. 1 občanského zákoníku?

Autor uvádí, že návrh dlužníka na moderaci smluvní pokuty je nezbytným předpokladem pro moderaci nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty soudem (str. 57). V případě, že soud dospěje

k závěru, že se v projednávaném případě jedná o smluvní pokutu v nepřiměřené výši, a dlužník neuplatní v soudním řízení návrh na snížení smluvní pokuty soudem, bude mít dle názoru autora přednost neplatnost celého ujednání o smluvní pokutě pro rozpor s dobrými mravy nebo bude soud postupovat s odkazem na upřednostnění platnosti před neplatností právních jednání dle § 577 občanského zákoníku?

Autor uvádí na str. 14, že od ustanovení § 2051 občanského zákoníku se nelze jakýmkoli způsobem odchýlit. Domnívá se autor, že smluvní strany nemohou sjednat, že aplikace § 2051 občanského zákoníku není vázána na návrh dlužníka?

6. Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě

Práce splňuje požadavky kladené na tento typ odborného textu a doporučuji ji proto obhajobě. Předběžně navrhuji hodnotit ji – s výhradou vystoupení diplomanta při obhajobě – známkou „výborně“.

V Praze dne 28. 6. 2015

prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.